

**การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร
องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม**

**THE APPLICATION OF BUDDHISM'S FOUR SUBLIME STATES OF MIND TO
ADMINISTRATORS' ADMINISTRATION FOLLOWING PERSONNEL'S OPINIONS
OF TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN THE AUTHORIZED AREA
OF MUANG DISTRICT, NAKHON PHANOM PROVINCE**

พระประกอบ ธิระจิตโต (คำพิมพ์)¹

PHRAPRAKOB THRERAJITTO (KUMMPIM)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที่ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA / F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดี่ด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมุกิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) รองลงมาคือ ด้านกรุณา (ความสงสาร) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)

2) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

ผู้บริหาร โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ลำดับตามความสำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีความมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา การให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน การพูดจา ทักทายให้ความเคารพ ความรัก และปรารถนาดีต่อกัน ยินดีเมื่อเห็นคนอื่นได้ดี และผู้บริหารต้องแสดงความยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ประสบความสำเร็จพร้อมกับปลื้มปิติกับ ผู้ที่ประสบความสำเร็จ 4) ผู้บริหารควรวางตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เหมาะสมกับฐานะ วางตนเสมอต้น เสมอปลายไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ตัดสินปัญหาด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมตาม

ABSTRACT

The objectives of the thesis were aimed: 1) to study personnel's opinions on administrators' application of Buddhism's four sublime states of mind (Brahmavihara) to their administrations of tambon administrative organizations in the authorized area of Nakhon Phanom province's Muang district, 2) to compare the former's opinions on the latter's application of its four sublime states of mind, resting upon variables of the former's genders, ages and job experiences and 3) to regulate the former's suggestions for the latter's application of its four sublime states of mind to their administration of them. The sampling group employed for the research comprised 191 personnel working for their administrative organizations in the designated district. The data collection instrument was five-rating-scale questionnaires, possessing the power of discrimination between 0.44 and 0.88 as well as the reliability at 0.85. The statistics exploited for data analyses encompassed percentage, mean, standard deviation, t-test and (One-way ANOVA / F-test)

Outcomes of the research manifested the following findings:

1) Administrators' application of Buddhism's four sublime states of mind, as stated by personnel's opinions, to their administrations of tambon administrative organizations in the authorized area of Nakhon Phanom province's Muang district was rated more in both the overall aspect and each single one. Given each single aspect, four aspects were the same. Three aspects ranked in descending order of means included: metta, sympathetic joy; karuna, compassion, and metta, loving-kindness.

2) The comparative outcomes of the latter's application of its four sublime states of mind to their administration of tambon administrative organizations indicated that variables of their genders, ages and job experiences showed no significant differences in the former's opinions on the latter application of its four states of mind in the overall aspect, thereby refusing reformulated research hypotheses.

3) The suggestions for administrators' application of its four sublime state of mind were recommended in descending order of three frequencies that administrators should: i) equally treat each of their subordinates, not unreasonably taking sides, ii) offer assistance to their colleagues and iii) promote colleagues' career progression.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พรหมวิหาร เป็นหลักธรรมที่นำไปปฏิบัติแล้วทำให้สังคมมีความสุข มีความรัก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มี 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ด้านเมตตา หมายถึง ความรัก ความหวังดี รักอย่างมีเมตตริจิตซึ่งเป็นกุศลจิต ปรารถนาจะเห็นผู้อื่นเป็นสุข คิดอนุเคราะห์เขาด้วยความหวังดี ด้านกรุณา หมายถึง ความหวังที่จะช่วยเหลือ มีลักษณะสงสารเพื่อนที่เกิดแก่ เจ็บ ตายด้วยกันและเกิดรู้สึกหวั่นใจเมื่อเห็นเขาได้รับความทุกข์ ตระกะกำลังปาก จึงคิดหาอุบายแก้ไขเพื่อช่วยให้เขาได้รอดพ้นจากทุกข์อันนั้น ด้านมุทิตา หมายถึง การมีจิตใจที่พลอยยินดีเมื่อได้เห็นได้รับทราบว่ามีผู้อื่นได้ดี ด้านอุเบกขา หมายถึง การมีจิตใจที่วางเฉยเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์โดยที่ตนเองไม่สามารถช่วยเหลือเขาได้ คุณธรรมและจริยธรรมนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นก็คือ การขาดคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งในส่วนบุคคลและวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังพระบรมราโชวาท ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชว่า “การจะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจและความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้ที่นั้นเสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้วเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือปลอดภัย บรรลุวัตถุประสงค์”

การปกครองท้องถิ่นเป็นโรงเรียนฝึกปฏิบัติที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ ทั้งนี้เพราะเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตัดสินใจปัญหาซึ่งมีลักษณะเป็นปัญหาของท้องถิ่นตนเองแต่การปกครองท้องถิ่นของไทยตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันโดยเฉพาะก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือเป็นที่รู้จักกันในนามของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนนั้น ยังขาดลักษณะการปกครองตนเองของท้องถิ่นที่แท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยการปกครองตนเองของท้องถิ่นยังถูกควบคุมจากส่วนกลางค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอำนาจหน้าที่ การบริหารงานบุคคล และการหารายได้เพื่อนำมาใช้ภายในท้องถิ่นผลก็คือ “ท้องถิ่นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งไม่อาจริเริ่มจัดบริการตลอดจนกำกับดูแล และควบคุมการบริหารท้องถิ่นของตนเอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเป็นผู้ที่นำพาชุมชนไปสู่ความเจริญ และประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดและมีความเป็นอยู่ที่ดีที่สุดในที่สุดต่อไป และการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อประชาชนและเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดองค์กรหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าได้มีหลายหน่วยงานที่ได้ถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ โรงเรียน อนามัย ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญ

และใกล้ชิดกับประชาชนมากพอสมควร ซึ่งการให้บริการแก่ประชาชน การสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ก็เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องยึดถือเป็นสำคัญ

อำเภอเมืองนครพนมแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 15 ตำบล 165 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 853.20 ตร.กม. ประชากร 155,529 คน (พ.ศ. 2554) ความหนาแน่น 182.28 คน/ตร.กม. ท้องที่อำเภอเมืองนครพนม ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 14 แห่ง สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล 12 แห่ง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมและบริหารราชการ องค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย ซึ่งผู้บริหารที่ดีควรยึดหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และประกอบกับควรมีหลักพรหมวิหารธรรมซึ่งเป็นธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ อันได้แก่ เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีและ อุเบกขา คือ การวางเฉย องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้บริหาร มีสิทธิแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของผู้บริหารเพราะเมื่อใดผู้บริหารนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการบริหารงานเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่ และจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด แต่ในปัจจุบันผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนมากเมื่อมีอำนาจและบารมีจะใช้ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ในการบริหารงาน จนลืมนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหาร เช่น ขาดความเมตตา เป็นการขาดความรักและความหวังดีอย่างแท้จริงต่อประชาชน ขาดความกรุณา คือขาดความสงสารและคิดหาทางช่วยเหลือประชาชนให้พ้นทุกข์อย่างจริงจัง ขาดมุทิตา โดยกีดกันไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความสามารถเต็มที่ และขาดอุเบกขา คือขาดการวางเฉยและเป็นกลางต่อประชาชน

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อนำผลจากการวิจัย มาบูรณาการร่วมกับการบริหารงานอย่างจริงจัง และต่อเนืองเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในตำบล และจะได้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชน ต่อผู้บริหารในการนำหลักธรรมมาใช้ ซึ่งเป็นหลักธรรม พรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมประจำใจอันประเสริฐ ธรรมประจำใจของท่านผู้มีคุณงามความดียิ่งใหญ่ มี 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 **ขอบเขตด้านประชากร** ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 391 คน (ที่มา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2557)

4.2 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ คือ

- 1) ด้านเมตตา (ความรัก และความหวังดี)
- 2) ด้านกรุณา (ความสงสาร)
- 3) ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)
- 4) ด้านอุเบกขา (ความวางเฉยมีใจเป็นกลาง)

4.3 **ขอบเขตด้านพื้นที่** ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ทั้งหมด 12 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) องค์กรบริหารส่วนตำบลนาทราย
- 2) องค์กรบริหารส่วนตำบลนาราชควาย
- 3) องค์กรบริหารส่วนตำบลกุรุคุ
- 4) องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง
- 5) องค์กรบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ
- 6) องค์กรบริหารส่วนตำบลขามเฒ่า
- 7) องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง
- 8) องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าค้อ
- 9) องค์กรบริหารส่วนตำบลคำเตย
- 10) องค์กรบริหารส่วนตำบลดงขวาง
- 11) องค์กรบริหารส่วนตำบลวังตามัว
- 12) องค์กรบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน

5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

5.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายแนวทางส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ต่อไป

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 391 คน

6.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 198 คน

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนมมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

6.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านมุกิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) รองลงมาคือ ด้านกรรณา (ความสงสาร) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเมตตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)

และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านเมตตา (ความรัก และความหวังดี) พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ” ส่วน**ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ ข้อ 3ที่ว่า “สนับสนุนต่อความก้าวหน้าของเพื่อนร่วมงาน”

2) ด้านกรรณา (ความสงสาร) พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “มีความขยัน ไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการปฏิบัติงาน” ส่วน**ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ให้การช่วยเหลือต่อการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน”

3) มุกิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งห้าข้อ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ยินดีที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ” ส่วน**ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “แสดงความยินดี เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว”

4) ด้านอุเบกขา (ความวางเฉยมีใจเป็นกลาง) พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “วางใจเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งเมื่อเกิดการขัดแย้ง” ส่วน**ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ ข้อที่ 2 ที่ว่า “สามารถวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ไปตามเหตุผลได้”

7.2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

8. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

8.1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** ตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนครพนม เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2545 หมวดที่ 12 การบริหารงานบุคคล ส่วนที่ 3 การพัฒนาพนักงานส่วนตำบล ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาพนักงานส่วนตำบล เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะที่ดี คุณธรรมและจริยธรรม อันจะทำให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้มีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์)** ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ใน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) **ด้านเมตตา (ความรัก และความหวังดี)**พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นบุคคลที่มีความรักใคร่ปรารถนาดีรวมถึงต้องมีจิตไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่สังคม และให้ความเมตตาต่อประชาชนที่มาใช้บริการได้รับความพึงพอใจ และมีความสุขเมื่อมารับบริการที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร บุญกล้า** ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงาน ด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จและมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ **พระธรรมปิฎก** ที่กล่าวว่า เมตตาคือความรักความเป็นมิตรปรารถนาดีมุ่งหมายหรือมุ่งหวังให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเป็นสุขมีจิตแผ่เมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้ารวมถึงการงดเว้นความโกรธและพยาบาทที่เป็นเหตุให้ตนและผู้อื่นเกิดทุกข์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 3 ที่ว่า “สนับสนุนต่อความก้าวหน้าของเพื่อนร่วมงาน” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาประสบผลสำเร็จในการทำงาน การศึกษา หรือครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)** ให้ความหมายคำว่าเมตตาหมายถึงความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เรามีความสุขมีจิตแผ่เมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั้งหลาย

2) **ด้านกรุณา (ความสงสาร)** พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีความสงสาร และคิดช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ ให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมปิฎก** ที่กล่าวว่า กรุณาคือการใส่ใจช่วยเหลือปลดปล่อยให้ตนเองและผู้อื่นพ้นทุกข์ทั้งทางกายและทางใจโดยเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้องไม่เบียดเบียนใครรวมทั้งตนเอง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “มีความขยันไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการปฏิบัติงาน” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความขยันเมื่อมีปัญหาไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการปฏิบัติงานรวมถึงสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **คณฺยไชโยธา** ได้กล่าวว่า กรุณาความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์หมายถึงความปรารถนาจะช่วยผู้อื่นให้พ้นความทุกข์ยากเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ให้การช่วยเหลือต่อการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้การช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)** ที่กล่าวว่า ความกรุณาหมายถึงการมีความรู้สึกห่วงใยเมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความเดือดร้อนและหัวหน้ามีความต้องการที่จะช่วยให้บุคคลนั้นหมดทุกข์

3) **ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)** พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารมีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมี และต้องมีความยินดีเมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จ เห็นใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร บุญกล้า** ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงาน ด้านมุทิตาอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ยินดีที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ” **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความ

ตั้งใจ เต็มใจ และมุ่งมั่นทำงานในหน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะงานจะหนักหรือเบา ไม่แสดงความเบื่อหน่ายเต็มใจปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานในหน้าที่เมื่อได้รับการร้องขอจากคนอื่น ยินดีและเต็มใจที่จะรับใช้ประชาชนผู้ติดต่อเข้ามาอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ดนัยไชโยธา** ที่ให้ความหมายของคำว่า มุทิตาความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีหมายถึง การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ เช่น การเลื่อนฐานะตำแหน่งยศเป็นต้นมุทิตาเป็นคุณธรรมที่สามารถกำจัดความอิจฉาริษยาได้ เพราะการอิจฉาริษยาผู้อื่นย่อมมีแต่ความทุกข์จิตใจจะหาความสุขสงบไม่ได้ แต่บุคคลที่มีมุทิตาจะมีความสุขใจหน้าตาสดชื่นแจ่มใสและเป็นที่ยรักของคนทั่วไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “แสดงความยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล แสดงความยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัวอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานแนวคิดของ **ดนัยไชโยธา** กล่าวว่า มุทิตาความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ เช่น การเลื่อนฐานะตำแหน่งยศ เป็นต้นมุทิตาเป็นคุณธรรมที่สามารถกำจัดความอิจฉาริษยาได้ เพราะการอิจฉาริษยาผู้อื่นย่อมมีแต่ความทุกข์จิตใจจะหาความสุขสงบไม่ได้ แต่บุคคลที่มีมุทิตาจะมีความสุขใจหน้าตาสดชื่นแจ่มใสและเป็นที่ยรักของคนทั่วไป

4) ด้านอุเบกขา (ความวางเฉยมีใจเป็นกลาง)พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเมื่อเกิดการขัดแย้ง มีความยุติธรรม ในการบริหารงานและการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร บุญกล้า** ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงาน ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “วางใจเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเมื่อเกิดการขัดแย้ง” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีใจเป็นกลาง ใคร่ครวญก่อนตัดสินใจ เพื่อความรอบคอบ และเพื่อความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับพระดำริของ **สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญสุวฑฺฒนมหาเถร)** ทรงกล่าวว่า อุเบกขา คือ การวางเฉยวางใจเป็นกลางไม่ยินดียินร้ายเมื่อสุดวิสัยจะแสดงเมตตากรุณามุทิตาได้โดยใช้ปัญญา คิดไตร่ตรองเหตุและผลในสิ่งที่เกิดขึ้น กล่าวคือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึงไม่เอนเอียงด้วยรักและซึ่งพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำอันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่ความรับผิดชอบของตน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 2 ที่ว่า “สามารถวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ไปตามเหตุผลได้” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**การปฏิบัติงานย่อมมีปัญหา และปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูก บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการ

ขบคิดวินิจฉัยปัญหา จึงต้องใช้สติปัญญา คือคิดด้วยสติ รู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้งและป้องกันความประมาทพลาดผิดและอคติต่างๆ มิให้เกิดขึ้น ช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาต่างๆ เป็นไปอย่างเที่ยงตรง ทำให้เห็นเหตุเห็นผลที่เกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการได้กระจ่างชัดทุกขั้นตอน และวินิจฉัยได้ถูกต้องว่า ปัญหาที่แท้อยู่ตรงไหน จะปฏิบัติแก้ไขได้โดยวิธีใด ส่วนการปฏิบัติได้ถูกนั้น ก็คือปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้องตามหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)** กล่าวว่า อุเบกขาแปลว่า การวางใจเป็นกลางโดยพิจารณาข้อเท็จจริง หมายถึง ในการตัดสินใจเรื่องใดควรพิจารณาด้วยปัญญามีเหตุผลถูกต้องและเที่ยงธรรมแล้วปฏิบัติลงไปด้วยความเยือกเย็นสุขุมรอบคอบสามารถดำรงมั่นรักษาความถูกต้องหรือความยุติธรรมไว้ได้

8.2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์กรการบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

1) บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลได้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทศนคติที่ดี คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทิพยาพัศ คลังแสง** ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

2) บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรทุกกลุ่มอายุเห็นว่าผู้บริหารความเข้าใจในหลักพรหมวิหารธรรม จึงสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทิพยาพัศ คลังแสง** ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จำแนกตาม อายุ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3) บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งโดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ความต้องการของคนพัฒนาได้ เปลี่ยนแปลงได้ความต้องการสำคัญที่ควรได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างน้อยก็ชัดเจนให้ละเอียดละไม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร บุญกล้า** ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรได้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ทศนคติที่ดี คุณธรรมและจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ด้านเมตตา (ความรัก และความหวังดี) พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้มีความปรารถนาดีหรือความหวังดีที่จะให้คนอื่นมีความสุข ซึ่งเกิดจากการมองเห็นความดีงามหรือความน่ารักของคนอื่นแล้วเกิดความประทับใจ จนถึงกับคิดส่งเสริมให้เขามีความดีงามหรือความน่ารักยิ่งๆ ขึ้นไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จ” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยสนับสนุนให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ โดยมาตรฐานนี้อาจเป็นผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของตนเอง หรือเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดขึ้น อีกทั้งยังหมายรวมถึงการสร้างสรรค์พัฒนาผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากและท้าทายชนิดที่อาจไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 3ที่ว่า “สนับสนุนต่อความก้าวหน้าของเพื่อนร่วมงาน” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยสนับสนุนให้พนักงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดจนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงบุคลากรต้องให้การสนับสนุนความก้าวหน้าของเพื่อนร่วมงาน

2) ด้านกรุณา (ความสงสาร) พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อกัน และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “มีความขยันไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการปฏิบัติงาน” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยสนับสนุนให้บุคลากรมานะอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อ ไม่ว่างงานนั้นจะเป็นงานหนักหรือเบา รวมถึงสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ให้การช่วยเหลือต่อการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำงานเป็นทีมเพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่เป็นไปได้ ทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย มีความมุ่งมั่นที่จะให้งานประสบความสำเร็จ

3) ด้านมูทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยแสดงความยินดีในเมื่อได้เห็น ได้ยิน ได้ทราบว่ามีผู้อื่นมีความสุข อย่างเต็มใจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ยินดีที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “แสดงความยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้แสดงความยินดี เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว

4) ด้านอุเบกขา (ความวางเฉยเป็นกลาง)พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยรู้จักวางเฉย การวางใจเป็นกลางด้วยความชอบธรรม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “วางใจเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเมื่อเกิดการขัดแย้ง” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมความเที่ยงธรรม ให้บุคลากรวางใจเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 2 ที่ว่า “สามารถวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ไปตามเหตุผลได้” ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดกว้าง และมีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้

9.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ด้านเมตตา (ความรักและความหวังดี) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในประเด็นนี้เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุปัญหาที่แท้จริง และนำผลการวิจัยไว้เป็นสารสนเทศส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2) ควรมีการทำวิจัย ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม กับ

องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบและใช้เป็นฐานความรู้ พัฒนา ส่งเสริมการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานต่อไป

10. บรรณานุกรม

- ดนัย ไชโยธา. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอเอสพริ้นดิง เฮาส์, 2544.
- ทิพยาพัศ คลังแสง. “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
- พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์). “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.
- _____. **ธรรมบุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, 2542.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอส.อาร์.พริ้นดิงแมสโปรดักส์จำกัด, 2548.
- วิเชียร บุญกล้า. “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2550.
- สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก(เจริญสุวฑฒนมหาเถร).**หลักพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่10.นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.

11. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ด และคณาจารย์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู และ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขออนุโมทนาขอบคุณ รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์ และรองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ แก้ไข รูปแบบ และรูปเล่ม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ พระอุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร (ทองปั้น) อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ด และอนุโมทนาขอบคุณ นายอาทิตย์ แสงแฉวก อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนอัยเย็ด นางวิภา คำแก้ว ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงขวาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่กรุณาและเมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อ

การวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ขออนุโมทนาขอบคุณ นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบล และบุคลากร บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ทุกท่านที่ ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่าง สมบูรณ์ คุณประโยชน์อันพึงมีแก่การศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีในส่วนของ การศึกษาค้นคว้านี้แก่บุพการีชน ผู้มีพระคุณทั้งมวล อุปีชฌาย์ ครู-อาจารย์ผู้เคยอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยทั้งในอดีต และปัจจุบัน ขอท่านทั้งหลายจงมีความสุข ความเจริญยิ่งในคุณงามความดีด้วยเทอญ